

Тетяна Григорівна Кубах

к.е.н., доцент,

ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет, м. Суми

Марія Олексіївна Богомаз

студентка

ННІ БТ «УАБС» Сумський державний університет, м. Суми

Сучасний стан особистого страхування в Україні

В сучасних умовах особисте страхування є одним з основних складових соціальної системи країни, що допомагає вирішити досить багато проблем, що виникають у суспільстві стосовно збереження здоров'я, добробуту та захисту економічних інтересів населення. На жаль, рівень життя в Україні посідає останні позиції у європейських рейтингах, оскільки значна частина людей знаходиться на межі бідності, за даними попереднього дослідження інституту демографії ім. Птухи НАН України в категорію бідних потрапило 45% населення України за підсумками 2020 року [4]. Одним із напрямків подолання бідності це запровадження системи особистого страхування, до складу якого входить страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків.

Згідно ЗУ «Про страхування», особисте страхування слід розуміти як страхування майнових інтересів, які не суперечать законодавству та пов'язані з життям, працездатністю, здоров'ям та додатковою пенсією застрахованого чи страхувальника [2].

В умовах ринкової економіки особисте страхування відіграє важливу роль, так як має соціальну значимість, сприяє покращенню демографічної ситуації та активізації інвестиційних процесів. Підтвердженням цього є постійний приріст обсягів наданих послуг (табл. 1).

Таблиця 1.

Динаміка основних показників особистого страхування в Україні за
2015-2019 роки, млн. грн.

Показник	Рік					Темп зростання, %	
	2015	2016	2017	2018	2019	2019 /2018	2019/ 2015
Чисті страхові премії особистого страхування, у т. ч.:	5352,4	6860,3	7962,2	10211,5	12836,9	25,7	139,8
- страхування життя	2186,6	2754,1	2913,6	3906,1	4623,9	18,4	111,5
- страхування від нещасних випадків	568,9	864,3	1146,7	1489,7	1643,8	10,3	188,9
- медичне страхування	2596,9	3241,9	3901,9	4815,7	6569,2	36,4	153,0
Чисті страхові виплати, у т. ч.:	1983,3	2138,7	2681,9	3336,1	3794,7	13,7	91,3
- страхування життя	491,5	418,3	556,2	704,9	575,9	-18,3	17,2
- страхування від нещасних випадків	77,5	140,7	160,2	191,4	197	2,9	154,2
- медичне страхування	1414,3	1579,7	1965,5	2439,8	3021,8	23,9	113,7
Частка премій з особистого страхування в загальній сумі страхових премій, %	23,94	25,92	27,94	29,66	32,43	9,3	35,5
Частка виплат особистого страхування в загальній сумі чистих страхових виплат, %	26,09	24,98	26,15	26,83	27,03	0,7	3,6
Частка премій з особистого страхування по відношенню до ВВП, %	0,27	0,29	0,27	0,29	0,32	12,5	19,4
Рівень страхових виплат з особистого страхування, %	37,1	31,2	33,7	32,7	29,6	-9,5	-20,2

Отже, обсяг страхових премій з особистого страхування збільшився на 139,8 % та станом на кінець періоду становить 12836,9 млн. грн., що свідчить про розвиток даного сегменту ринку. Зокрема, такий приріст зумовлений нарощенням величини страхових премій зі страхування життя (+111,5 %),

страхування від нещасних випадків (+188,9 %), медичного страхування (+153,0 %). Аналогічну динаміку має обсяг чистих страхових виплат, приріст яких склав 91,3 %, що вказує на належне виконання страховими компаніями своїх обов'язків та відбулось за рахунок зростання виплат зі страхування життя (+17,2 %), страхування від нещасних випадків (+154,2 %) та медичного страхування (+113,7 %). Також дана галузь забезпечує перерозподіл ВВП, зокрема частка премій за 2019 рік у відношенні до ВВП склала 0,32 %, що на 0,05 в. п. більше за показник 2015 року, проте для ефективного функціонування страхового ринку даний показник має складати 7 %. Можемо відмітити, що найвищий обсяг страхових премій та виплат спостерігається з медичного страхування, що є підтвердженням популярності даного виду страхування. Рівень страхових виплат має тенденцію до зменшення з 37,1 у 2015 році до 29,6 % у 2019 році, така динаміка може свідчити про зниження довіри суспільства до страхових компаній.

В процесі здійснення дослідження були виявлені наступні проблеми ринку особистого страхування:

- відсутність високого рівня зацікавленості державних медичних установ у співпрацювати зі страховими компаніями;
- необхідність доопрацювання ЗУ «Про загальнообов'язкове медичне страхування»;
- низький рівень страхової культури та довіри населення до ринку страхування;
- висока частка шахрайства на страховому ринку;
- низький рівень платоспроможності населення;
- повільні темпи відновлення економіки після кризи 2014-2015 років;
- недостатній рівень розвитку ринку страхування життя, який є інструментом залучення інвестиційних ресурсів в економіку країни;
- негативні економічні наслідки від впровадження карантинних заходів 2019 р.

Тому для вирішення даних проблем та активізації ринку особистого страхування необхідно:

- підвищити ефективність роботи НБУ, як головного регулятора;
- покращити якість страхових послуг за рахунок затвердження Кодексу етики страховиків та створення єдиних критеріїв, на основі яких функціонуватимуть страхові компанії;
- підвищити страхову культуру населення через поширення інформації про ринок фінансових послуг, зокрема через ЗМІ та мережу Інтернет, проведення масових розсилок чек-листів на електронну пошту користувачам, в яких міститиметься інформація стосовно програм особистого страхування та їх переваг;
- оптимізувати процес захисту прав споживачів страхових послуг, шляхом створення Фонду гарантування страхових виплат та відділу при НБУ, який займатиметься розглядом скарг споживачів.

Отже, активізація розвитку ринку особистого страхування можлива за умови державної політики направленої на підвищення платоспроможності населення (його більшої частини), покращенні якості страхових послуг, аналізу наявних та впровадження нових видів обов'язкового страхування та впровадження додаткових стимулів податкової політики.

Список використаних джерел

1. Александрова Г. М. Аналіз сучасного стану особистого страхування в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 3. С. 8-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_3_5 (дата звернення: 08.11.17).
2. Закон України «Про страхування» N 86/96-ВР від 07.03.96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 08.11.20).

3. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. URL: <http://www.dfp.gov.ua>. (дата звернення 08.11.20)

4. Офіційний сайт новин «Ліга. Новини». URL: <https://ua-news.liga.net/economics/news/bidnist-v-ukraini-torknetsya-45-naselennya-tse-znachno-vische-dokrizovih-prognoziv> (дата звернення 09.11.20).

5. Пономарьова О. Б. Страхування життя в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 2. С. 57-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2019_2_9 (дата звернення 09.11.20).

6. Шолойко А. С. Ринок особистого страхування в Україні та його інфраструктура. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26(2). С. 131-135. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_26\(2\)__29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_26(2)__29) (дата звернення 09.11.20).